

Millest algab lehma hea tervis ja tootlikkus?

Rivo Pent, söötmissõustaja

Kui te ei söö, siis suure tõenäosusega järgneb sellele varem või hiljem töövõime langus, nõrkus, kurnatus ja siis... Kui lehm ei söö, siis ta haigestub ja ta praagitakse karjast.

Maitsva kvaliteetse sööda vähesus või puudumine vähendab lehma loomulikku vastupanuvõimet. Loom kõhneb, tema töövõime ehk väljalüps väheneb, ta haigestub ja lõpuks leiab oma tee kombinaati.

Lehmade töövõime ja efektiivsus on kõige rohkem sõltuvuses põhisöödast, milleks enamasti on silo.

Hea kvaliteediga silo tootmine on väga oluline säilitamiseks lehmade töövõimet.

Silo toitainete sisaldus, seeduvus ja lõhustuvus võivad suuresti kõikuda. **Jälgides silotootmise põhilisi reegleid on tulemus suures osas kontrollitav.**

Foto: <http://www.farmersjournal.ie/starting-to-feed-silage-193490>

- **Heinasegu peab sobima teie põllule.** Samuti on tähtis, et heinasegu vastaks lehmade söötmise vajadustele. Kuna liblikõielised on hea proteiini allikas, siis võiks segus olla ka näiteks punane ristik. Sileerumine oleneb heintaimede kuivainesisaldusest, vesilahustuvate süsivesikute ning lämmastiku sisaldusest. Oluline on teada, et vesilahustuvate süsivesikute sisaldus liblikõielistel on madalam kui kõrrelistel: kõrrelistel 70–150 g/kg, liblikõielistest ristikutel 50–80 g/kg ja lutsernid 30–50 g/kg. Kõige rohkem süsivesikuid on taimedes vahetult enne õitsemist. Hästi sileeruvad teraviljad, samuti raihein. Keskmiselt sileeruvad timut, aruhein ja teised kõrrelistel. Liblikõielised heintaimed on raskesti sileeritavad oma madalama süsivesikute sisalduse ja kõrge proteiini tõttu.
- **Väetamine.** Alati tuleb lähtuda mullaproovist ja jälgida mulla pH taset, mis ei tohiks olla väiksem kui 5,6.

- **Õige niitmise aeg** lähtudes taimestiku kasvufaasist. Niide peaks olema tehtud 8-9 päevaga, et taimik ei vananeks.
- **Niite kõrgus** >6 cm. Rohumass peab olema **mullavaba**.
- **Optimaalne kuivainesisaldus** sileerimisel võiks olla 30-40%. Suurema niiskusesisalduse juures võivad areneda võihappebakterid.
- **Ühtlane heksel**.
- **Silokindlustuslisandite kasutamine**. Keemilist konservanti tasub kasutada kui kuivainesisaldus on alla 25% ja proteiinisaldus on kõrge. Bioloogilised konservandid sobivad paremini kõrgema kuivainesisaldusega silodele.
- **Silomassi tallamine**. Tallatava kihi paksus 25-30 cm. Puudulikul tallamisel on suur risk, et silos hakkavad paljunema pärm- ja hallitusseened, mille tagajärjeks võivad olla mükotoksiinid.
- **Kiire silohoidla täitmine**. Pikaldane hoidla täitmine viib kvaliteedi langusele. Sulge silo kiirelt veekindla kattega.

Niitmine, tallamine ja katmine on need tegevused, mida tuleb teha silo tootmisel igal juhul.

Vahe on ainult selles, et **tehes seda hästi saame hea silo ja terved lehmad**, tehes seda halvasti leiame laudast haiged ja töövõimetud loomad.

Foto: <http://www.magnabuild.co.uk/silage-clamps.htm>

Hea nõu on alati lihtne:

Veenduge, et kõik lehmad saaksid alati süüa!

Kvaliteetne toit tagab loomadele hea tervise ja kõrge tootlikkuse.

Kõige aluseks on hea ja väärtuslik silo.

Kasutatud on Are Selge, Aadi Remmiku, Helgi Kaldmäe ja Joep Driessen artiklite materjale.

Lugeja küsib:

Kuidas seletada oma töölistele, mis on ketoos?

Vastab loomaarst Jaanika Paalmäe

Ketoos on lehmadel esinev ainevahetushaigus. See tekib kui **lehma organism vajab rohkem energiat kui ta suudab/tahab süüa**. Ebapiisava söömise tagajärjel jääb lehm negatiivsesse energiabilanssi ja hakkab energia tootmiseks kasutama oma keharasva. Organismis tekivad rasvade lagunemisel ketokehad, mis satuvad vereringesse. Kui maks ei suuda neid piisavalt utiliseerida (ümber töödelda), siis tekib **ketoos ehk ketokehade esinemine veres**.

Ketoos tekib tavaliselt **värskelt poeginud lehmadel** (esimesed 4 nädalat), sest siis suureneb piimatoodang ja seetõttu ka vajamineva energia kogus. Kuid haigus võib ka esineda paar nädalat enne poegimist, kuna hormonaalsed muutused alandavad söögiisu ja vatsa mahtuvus on väikene. **Sellepärast on oluline, et lõpptiined ja värskelt poeginud lehmad saaksid hea kvaliteediga energiarikast sööta.**

Haigus esineb subkliiniliselt (ei ole mingeid sümptomeid) või kliiniliselt. Peamisteks kliinilisteks tunnusteks on **toodangu langus, kaalulangus, isu vähenemine ja vähenenud sigivusnäitajad**. Rasketel juhtudel võib esineda palavik või närvinähud.